

Vänsterpress om Belarus – mitten av augusti 2020

Det senaste valet i Belarus (Vitryssland), där Lukasjenko tillskrevs 80 % av rösterna (fan tro't), blev droppen som kom bägaren att rinna över och stora massdemonstrationer, strejker m m bröt ut. Och protesterna fortsätter. Att Lukasjenko är skakad är uppenbart, men hur det hela kommer att sluta återstår att se.

Krisen är djup och Lukasjenko kan bara lita till säkerhetspolis och militär för att behålla makten, men även i de kretsarna vacklar stödet. Om stora delar av våldsapparaten överger honom, då är Lukasjenkos saga slut. Han hoppas uppenbarligen få stöd från Moskva, men Putin lär inte vara så pigg på att backa upp en person som uppenbarligen är ytterst impopulär.

MF 21/8 2020

Innehåll

Internationalen	1
<i>"Avgå Lukasjenko! Avgå!"</i>	1
Offensiv	4
<i>Belarus: En revolution som faller Lukasjenko?</i>	4
Proletären	5
<i>Lukasjenko pressad i Vitryssland</i>	5

Internationalen

"Avgå Lukasjenko! Avgå!"

Per Leander

Internationalen 20/6 2020



Minsk 16 augusti. Foto: Homoatrox

Vitrysslands diktator Aleksandr Lukasjenko har blivit tagen på sängen av de största folkliga protesterna sedan han kom till makten för 26 år sedan. I skrivande stund ser det ut som att han när som helst kan falla. Men hur kommer det att sluta? Per Leander reder ut vad som händer i den före detta sovjetrepubliken och vad som står på spel.

Protesterna blev enorma efter valfusket i Vitryssland den 9 augusti, som var menat att säkra diktatorn Aleksandr Lukasjenkos makt, men nu ser ut att kunna få honom på fall. Detta är den största missnöjesyttringen sedan han kom till makten 1994, och protesterna har följts av strejker och även tidigare regimtrogna journalister och poliser verkar ha gått över till demonstranternas sida. I början försökte regimen stoppa de demonstrerande med våld och massgripanden, men i skrivande stund har det misslyckats och allt fler sluter upp i de fredliga manifestationerna i huvudstaden Minsk och på andra håll.

Vitryssland är en av de mest välmående före detta sovjetrepublikerna, så det är inte ett folk i misär eller akut nöd som tar till gatorna. Det handlar snarare om en allmän trötthet med Lukasjenkos mångåriga och stränga styre och krav på fria demokratiska val. Till och med när Lukasjenko försöker samla sina traditionella anhängare till stödmanifestationer har han möts av ropen: "Avgå! Avgå!" Något som påminner om hur Rumäniens stalinistiske diktator Nicolae Ceaușescu oväntad blev utbuad av folkmassorna strax innan han störtades 1989.

Protesterna har till synes inte någon ledare. Oppositionskandidaten Svetlana Tichanovskaja är snarare en symbol än en politiker. Hon ställde upp i valet efter att hennes man, den liberale bloggaren och småföretagaren Sergej Tichanovskij, hade fängslats och stoppats från att kandidera i presidentvalet. Svetlana Tichanovskaja har sagt att hon själv bara vill bli en övergångspresident medan det ordnas nya fria val med flera kandidater. Officiellt fick hon runt 10 procent av rösterna, medan Lukasjenko utropade sig som valets segrare med 80 procent. Exakt hur det ligger till med valresultatet är omöjligt att veta – och historiskt har Lukasjenko varit väldigt populär – men klart är i alla fall att det inte var något schysst val.

När fängslandet av protesterande oppositionella började efter valet flydde Svetlana Tichanovskaja till Vilnius i Litauen, där hon fortfarande befinner sig. (Vitryssland ingick historiskt i det Polsk-litauiska väldet där Vilnius var huvudstad och det finns fortfarande starka band till Litauen.) Men proteströrelsen fortsätter ändå att växa och innefattar allt från liberaler och socialister till opolitiskt vanligt folk och fabriksarbetare.

Vissa bedömare har velat jämföra det som nu händer i Vitryssland med den så kallade Majdan-revolutionen i Ukraina 2014, som ledde till ett västorienterat maktskifte. Men skillnaderna är i själva verket stora. I Ukraina låg två olika grupperingar av oligarker i strid med varandra om huruvida man skulle ingå handelsavtal med EU, eller fortsätta det tidigare samarbetet med Ryssland. De västorienterade oligarkerna fick ut folk till demonstrationer med löfte om en bättre framtid i EU, och uppmanade till nationalistisk och rasistisk retorik mot den rysktalande minoritetsbefolkningen i östra Ukraina. Något som i sin tur gav grogrund till en separatistisk rörelse där, som understöddes av Ryssland.



Babrujsk. Även här samlades demonstranter. Men till skillnad från under protesterna i Ukraina för sex år sedan är det ingen som försöker riva Leninstatyn.

Ledarna för protesterna i Ukraina var etablerade oppositionspolitiker som var minst lika korrupta som de styrande. Dessutom deltog västerländska ledare som Sveriges utrikesminister Carl Bildt och den amerikanska senatoren John McCain regelbundet på plats i Ukraina och uppmanade till ”revolution”. Redan från början tog beväpnade fascister över gatorna i Kiev –

även om majoriteten var fredliga demonstranter – och fascisterna kom att spela en avgörande roll vid själva maktskiftet, för att inte tala om det efterföljande inbördeskriget.

Det vi nu ser i Vitryssland är inte alls likt det som hände i Ukraina. Ingenting tyder på att västmakterna är iblandande i de vitryska protesterna (än så länge) annat än genom passiva stöduttalanden till demonstranterna och planerade sanktioner mot regimen. Rörelsen är folklig och organiserad underifrån, den styrs inte av etablerade karriärpolitiker eller oligarker. Det finns inga beväpnade extremister bland demonstranterna och ingen rasistisk retorik med försök att ställa folkgrupper mot varandra. Den rödvida fana som proteströrelsen använder är visserligen en antisovjetisk flagga som användes av de borgerliga under ryska inbördeskrigets dagar, men det ska nog inte ses som en medvetet reaktionär symbol för de som demonstrerar idag.

Det är i skrivande stund också oklart hur Ryssland kommer agera. Putin känner så klart inte någon sympati för demonstranternas krav på fria val, men han är heller inte någon vän till Lukasjenko. Utåt har de behövt hålla ihop mot omvärlden, men Lukasjenko är alldeles för självständig för Putin. Lukasjenko står för en annan social och ekonomisk politik än Putins nyliberala rövarkapitalism, och oligarker av rysk typ finns inte i Vitryssland där det mesta fortfarande är statligt ägt. Kanske ser Putin nu sin chans att göra Lukasjenko helt beroende av Moskva, om Ryssland går in militärt och sätter stopp för proteströrelsen. Alternativt låter man Lukasjenko falla, och ser till att någon mera lätthanterlig Moskvamarionett tar över. Hur Ryssland agerar den närmsta tiden kommer så klart också bero på vad Västmakterna gör. Det ironiska är att EU på senare år har haft mycket goda relationer med Lukasjenko, just på grund av Ukraina-krisen som fick honom framträda som en medlare mellan Ryssland och Väst.

Förhoppningen är därför att den vitryska proteströrelsen på egen hand lyckas få Aleksandr Lukasjenko att avgå och utlysa nyval, utan inblandning från vare sig Västmakterna eller Ryssland. I skrivande stund ser det faktiskt ut som att demonstranterna kan segra, men utvecklingen kan vända fort. Lukasjenko är en narcissistisk diktator, med en säkerhetspolis som fortfarande heter KGB, och man vet aldrig vad han kan ta sig för. Men när man talar Vitryssland måste man i första hand jämföra med hur det ser ut i de andra före detta sovjetrepublikerna. Nästan inget av dessa länder har efter Sovjets fall fått någon demokrati att tala om – med terrordiktaturena i Asien som skräckexempel. Vitryssland är i jämförelse med de övriga före detta sovjetrepublikerna ett av de bättre länderna att leva i sett till landets ekonomi och sociala välfärd.

Till skillnad från i Jeltsins och Putins auktoritära Ryssland, där rövarkapitalism och chockterapi slog sönder allt som trots allt hade varit bra i Sovjetunionen, har Vitryssland bevarat en form av blandekonomi med egen produktion av allt från traktorer till grönsaker. Nästan alla stora företag är statligt ägda, det finns ingen arbetslöshet att tala om, korruptionen är låg jämfört med andra föra detta sovjetstater, och man har kvar ett starkt socialt skyddsnät. Den efterlängtdade demokratiseringen i Vitryssland får därför inte leda till en våg av nyliberala privatiseringar som slår sönder landets ekonomi och välfärd.

Se även: "[Jag gömmer mig för KGB](#)" (om demonstratationer mot Lukasjenko i mars 2017)

Offensiv

Belarus: En revolution som faller Lukasjenko?

Jonas Brännberg

Offensiv 17/8 2020

Med gårdagens massprotester över hela Belarus har kampen gått in i en ny revolutionär fas. Idag sprider sig strejkerna som en löpeld över landet och mycket talar för att diktatorn Lukasjenkos dagar kan vara räknade inom mycket kort.

Söndagens demonstrationer var de största i landets historia. Över 200 000 samlades i huvudstaden Minsk. Lukasjenko gjorde ett desperat försök till "motdemonstration" med inbussade statsanställda men misslyckades när bara några tusen dök upp. Ryktet säger att demonstranterna erbjudits 100 rubel och en ledig dag för att föga entusiastiskt svara "Nej" när Lukasjenko ropade om de ville ha frihet, och "ingenting" som svar på frågan om vad de ville förändra.

Ännu viktigare för utvecklingen än jättedemonstrationen i Minsk var att protester skedde över hela i landet, i nästan varenda stad. I Brest, på gränsen till Polen samlades tiotusentals i ett imponerande massmöte. Efter fler timmars demonstration, där demonstranterna tillsammans utvecklade sina krav skedde en öppen förhandling med stadsordförande och polischefen som tvingats dit.

Demonstranterna krävde stopp för våldet mot civila, ställa ansvariga för tortyr av fångar till svars, släppa alla politiska fångar, erkänna Svjatlana Tsichanouskaja som president, att de lokala myndigheterna ska avgå och straffa dem inblandade i valfusk. Efter mötet gick en stor demonstration vidare till Fångläger 7, för att kräva att fångarna släpptes direkt. På måndag morgon hade 178 demonstranter släppts. (enligt nyhetssidan tut.by)

Totalt sägs minst 6700 personer arresterats i protesterna efter det riggade "presidentvalet", och det finns massor med rapporter om tortyr, hot om våldtäkt och försvinnanden. Officiellt har en person, Alexander Taraikovskij, dömt i häktet, och hans begravning blev också till en enorm protest.

Trots repressionen växte protester under veckan, med bland annat jättelika demonstrationer av kvinnor och barn mot våldet. Redan under förra veckan utvecklades hundratals strejker, även på flera stora fabriker och inför måndagen fanns uppmaningen om en generalstrejk, som verkar få stor spridning.

En av världens största kaliumgruvor, Belaruskali, gick på måndag ut fick i strejk efter ett massmöte där en överväldigande majoritet röstade för strejk, och utsett en strejkkommitté.

"Det finns inget annat sätt! Vi berövades våra röster, valet och sedan började våra barn dödas! Vår lön är kulor av kravallpolis!" sa en av arbetare som svar på frågan att de nu inte får lön om de strejkar. (tut.by)

I Minsk gick minst ett demonstrationståg genom stadens på måndagen och stannade vid olika arbetsplatser för att ropa ut arbetarna att delta i strejk. Många följde med, medan andra var inlåsta av cheferna, men istället i protest vägrade arbeta. På många arbetsplatser dök anställda inte alls upp till jobbet på morgonen. Anställda på flera regimtrogna mediebolag är också ute i strejk.

Samtidigt försökte Lukasjenko visa på sitt stöd genom att tala vid en vad han trodde regimtrogen MZKT-fabrik för tillverkning av militärfordon i utkanten av Minsk. Istället har en video läckt ut där Lukasjenko häcklas och arbetarna ropar "avgå!" Att Lukasjenko tvingade flyga med helikopter till fabriken visar att han inte känner sig säker på gatorna i Minsk.

De närmaste timmarna och dagarna kommer allt att ställas på sin spets.

Den närmast av slumpen uppkomna ledaren för oppositionen, Svjatlana Tsichanouskaja, har sagt sig vara beredd att leda landet till ett nyval kan hållas och uppmanat, poliser, domaren m fl att sluta stödja regimen.

Regimen första försök att slå ned protesterna med våld efter "valet" slog slint och ledde till ännu större protester. Frågan är nu om de vågar sig på ett nytt försök. Det kan dock visa sig vara omöjligt eftersom regimtrogna styrkor redan ställt sig på demonstranternas sida. I Brest anslöt sig fallskärmsjägare från 38:e brigaden till demonstranterna utanför fängelsemurarna som krävde att politiska fångar ska släppas.

Efter att tidigare kritiserat Putin och en nylig diplomatisk kris med Ryssland försöker nu Lukasjenko få stöd av Putin och hotar demonstranterna med sina stora granne i öster. Visserligen visar protesterna i Belarus på Putins egen "dödlighet" och han skulle därmed gärna vilja hjälpa till att krossa dem men det är ändå osannolikt med ett direkt ryskt militärt ingripande på grund av de långtgående konsekvenserna det skulle få, både inom landet och för de geopolitiska relationerna.

Precis som "färgrevolutionerna" i tidigare Sovjetstater har dagens oppositionsledare egentligen inget alternativ till den korrupta skurkkapitalism som råder i landet, även om de lovar demokratiska rättigheter som idag inte existerar. Rörelsen i Belarus är dock på flera sätt mer avancerad än i tex Ukraina, tex med en mer utvecklad rörelse på arbetsplatserna.

Rättvisepartiet Socialisterna och vår internationell International Socialist Alternative (ISA) ger fullt stöd till kamprörelsen. Nästa steg för kampen att stärkas ytterligare vore demokratisk valda strejkkommittéer på alla arbetsplatser som kan samordna sig och tillsammans med andra kamporgan leda kampen för att störta Lukasjenko. Det behövs för att ge folket makten över hur Belarus framtid ska byggas, istället för "bara" en ny ledare för ett lika ruttet kapitalistiska system.

Proletären

Lukasjenko pressad i Vitryssland

Marcus Jönsson

Proletären 18/8 2020

Aleksandr Lukasjenko genomgår sin största förtroendekris på sina 26 år som president, och kan inte räkna med något hundraprocentigt stöd från Moskva. Samtidigt agerar Ann Linde och EU för att Vitryssland ska rätta in sig i det nyliberala ledet och öppna upp marknaderna för Europa och USA.

Protesterna efter förra söndagens presidentval i Vitryssland har ökat i styrka och i helgen krävde stora demonstrationer att landets mångårige president Aleksandr Lukasjenko avgår. På söndagen hölls även en stor demonstration i huvudstaden Minsk till stöd för Lukasjenko, som ändå genomgår sin största förtroendekris sedan han först valdes till president 1994.

Vid ett möte med strejkande arbetare utanför en lastbilsfabrik i Minsk i måndags öppnade Lukasjenko för att ett nyval är möjligt, men i så fall först efter att en ny konstitution röstats fram i en folkomröstning. Samtidigt har oppositionskandidaten Svetlana Tichanovskaja, som fick tio procent enligt det officiella valresultatet, sagt att hon är "redo att ta sitt ansvar och leda landet".

Protesterna utlöstes förra helgen efter att det preliminära valresultatet gett Lukasjenko 80 procent av rösterna. Mindre grupper av protesterande som gick ut på gatorna hanterades då

bryskt av polisen. När protesterna växte de närmaste dagarna arresterades ett tusental – varav många vittnar om att de misshandlats av polisen – men släpptes igen, och i söndags ingrep polisen inte mot de omkring hundratusen som demonstrerade.

Sveriges utrikesminister Ann Linde var först i EU med att kräva sanktioner mot Vitryssland. En imponerande snabbhet som står i bjärt kontrast till Sveriges agerande mot till exempel Chile, där polisen sedan oktober förra året systematiskt torterat och våldtagit demonstranter som protesterar mot högerpresidenten Pineras nyliberala politik. Men där anser Sverige och EU att problemen ska lösas i samförstånd och Linde har vägrat fördöma polisvåldet.

I Vitryssland är det annorlunda. Ann Linde och EU försöker febrilt påverka händelseutvecklingen så att den sista före detta sovjetrepublik som, bortom de demokratiska bristerna, fortfarande upprätthåller god levnadsstandard, allmän välfärd och ett stort statligt ägande av industrin – och till skillnad från Ryssland har minimal korruption – ska rätta in sig i det nyliberala ledet och öppna upp marknaderna för Europa och USA.

En annan ökad svensk har också varit framme med goda råd. Anders Åslund var Boris Jeltsins ekonomiske rådgivare under katastrofåren på 1990-talet, när Rysslands oligarker plundrade staten på allt som fanns och fattigdomen och alkoholismen skenade. Han skriver i en artikel i BNE Intellinews att lösningen för att komma runt det vitryska folkets motstånd mot privatiseringar kan vara att stycka upp företagen och dela ut aktierna till de anställda. För att göra privatiseringen av stora företag ”politiskt acceptabel”.

Den pressade Lukasjenko har kontaktat Rysslands president Vladimir Putin för stöd. Men det tidigare goda förhållandet mellan de båda har klart försämrats efter att Lukasjenko flirtat med väst, och inte fördjupat unionen mellan Ryssland och Vitryssland mot den federation som länderna skrivit avtal om. Och efter att Ryssland höjt priset köper Vitryssland sedan början av året sin olja också av USA, Saudiarabien och Norge.

Det är påfallande hur den ryska statliga kanalen RT inte tar tydlig ställning för Lukasjenko mot en hotande ”färgrevolution”. Tillslaget i slutet av juli mot 33 ryska legosoldater från det privata säkerhetsföretaget Wagner – som passerade Vitryssland på väg mot ljusskygga uppdrag i Afrika, men anklagades av Lukasjenko för att på regeringens uppdrag ha kommit för att destabilisera Vitryssland inför valet – gjorde inte heller något för att förbättra relationerna med Moskva.

Lukasjenko skyller läget på Natos destabilisering av området. Vitryssland gränsar i väster till Natoländerna Litauen och Polen, där USA just nu utökar sin militära närvaro, och naturligtvis vill Kreml inte ha en regering i Minsk som vänder sig västerut och bjuder in Nato i landet. Det är dock också allt som Putin lovat, att stå emot en utländsk aggression mot Vitryssland – inte att backa upp Lukasjenko mot den inhemska oppositionen.

Det sista Ryssland vill är att Vitryssland blir ett nytt Ukraina. Men åtminstone hittills är det som händer i Vitryssland inte en repris på den väststödda Majdan-kuppen i Ukraina 2014. Rysshattet, och de öppet fascistiska grupperna som dominerade i Majdan – även om svensk media låtsades som om de inte fanns – har inte spelat samma roll och har inte alls samma historiska grogrund och politiska utrymme i Vitryssland. Men det betyder naturligtvis inte att USA, EU och Nato inte har långt gångna planer för att hugga åt sig av bytet så fort tillfälle ges.